

Vlaams
Parlement

ingediend op **34** (2018-2019) – Nr. 2
6 mei 2019 (2018-2019)

Verslag

namens de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting
uitgebracht door Paul Cordy

over het ontwerp van Vlaams Hervormingsprogramma

van de Vlaamse Regering

2019

Samenstelling van de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting:

Voorzitter: Paul Van Miert.

Vaste leden:

Paul Cordy, Matthias Diependaele, Jos Lantmeeters, Lieve Maes, Jan Peumans, Paul Van Miert;
Maurice Helsen, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Peter Van Rompuy;
Willem-Frederik Schiltz, Bart Somers;
Jan Bertels, Joris Vandenbroucke;
Björn Rzoska.

Plaatsvervangers:

Piet De Bruyn, Annick De Ridder, Andries Gryffroy, Peter Persyn, Axel Ronse, Kris Van Dijck;
Robrecht Bothuyne, Dirk de Kort, Ward Kennes, Katrien Partyka;
Rik Daems, Marino Keulen;
Michèle Hostekint, Güler Turan;
Wouter Vanbesien.

Documenten in het dossier:

34 (2018-2019) – Nr. 1: Ontwerp van Vlaams Hervormingsprogramma

INHOUD

I.	Toelichting door minister-president Geert Bourgeois	5
1.	Inleiding	5
2.	Europees Semester 2019	5
3.	Landverslag België 2019	6
3.1.	Inleiding	6
3.2.	Kalender	6
3.3.	Regiospecifieke aanbevelingen en statistieken	6
3.4.	Vlaanderen komt in het Landverslag regelmatig positief in beeld	7
3.5.	Vlaams Hervormingsprogramma	7
4.	Macro-economische ontwikkelingen in Vlaanderen.....	8
5.	Maatregelen in het kader van de grote economische uitdagingen	8
5.1.	LSA1: Overheidsfinanciën	9
5.2.	LSA2: Arbeidsmarkt/onderwijs en vorming	9
5.3.	LSA3: Stimuleren ondernemerschap, vergroten concurrentie in dienstensector, aangaan mobiliteitsuitdagingen	9
5.4.	Inspelen op de investeringsuitdagingen	9
5.5.	EU 2020-doelstellingen werkzaamheidsgraad	10
5.6.	EU 2020-doelstellingen onderwijs	11
5.7.	EU 2020-doelstellingen klimaat en energie.....	11
5.8.	EU 2020-doelstellingen: armoede en sociale uitsluiting.....	12
6.	Structuurfondsen en betrokkenheid van de belanghebbenden.....	13
7.	Conclusie	13
II.	Debat.....	14
1.	Tussenkomst van Jan Bertels.....	14
1.1.	Inleiding	14
1.2.	Vlaanderen is een rijke regio	14
1.3.	Niet iedereen deelt in gevolgen van goede macro-economische cijfers	14
1.4.	Werkzaamheidsgraad versus werkbaarheidsgraad.....	14
1.5.	Introductie van een investeringsnorm	14
1.6.	Nog een heleboel uitdagingen	15
1.7.	Armoede en sociale uitsluiting	15
1.8.	Belang van de sociale dimensie van het Europees Semester	15
1.9.	Meer regionaal opgesplitste indicatoren	15
2.	Tussenkomst van Matthias Diependaele	15
2.1.	Vlaanderen is inderdaad een rijke regio	15
2.2.	Belang van de regionaal opgesplitste indicatoren	15
2.3.	Toenemende inspanningen voor O&O	15
2.4.	Vroegtijdige schoolverlaters	16
2.5.	Introductie van een investeringsnorm	16

3. Tussenkoms van Maurice Helsen	16
3.1. Inleiding	16
3.2. Investerings inzake O&O	16
3.3. EFSI of Junckerfonds.....	16
4. Repliek van minister-president Geert Bourgeois	16
4.1. Vlaanderen is een rijke regio maar staat voor uitdagingen	16
4.2. Bruto nationaal geluk en werkbaar werk	17
4.3. Beschikbaar netto-inkomen en inkomensongelijkheid	17
4.4. Introductie van een investeringsnorm	17
4.5. Flexibiliteitsclausule inzake investeringen.....	18
4.6. Vroegtijdige schoolverlaters	18
4.7. Inspanningen inzake O&O	18
4.8. EFSI of Junckerfonds.....	18
III. Dankwoord van de commissievoorzitter.....	19
Gebruikte afkortingen	20
Bijlagen: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting besprak op 26 maart 2019 het ontwerp van Vlaams Hervormingsprogramma 2019 van de Vlaamse Regering (*Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 34/1) en het Landverslag België 2019 van de Europese Commissie, met Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed.

Bij aanvang van de bespreking deelt commissievoorzitter Paul Van Miert mee dat Europees Semesterfunctionaris Xavier Vanden Bosch, die het Landverslag België zou komen voorstellen, afwezig is wegens ziekte.

De presentatie van de minister-president en het Landverslag België 2019 vindt u op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Toelichting door minister-president Geert Bourgeois

1. Inleiding

Minister-president *Geert Bourgeois* licht toe dat het ontwerp van Vlaams Hervormingsprogramma het Vlaamse antwoord is op het Landverslag dat Xavier Vanden Bosch normaal gezien had moeten komen voorstellen. Hij vindt het dan ook jammer dat die laatste niet aanwezig kan zijn.

De minister-president zal in zijn uiteenzetting enkel de grote politieke lijnen vermelden en dus niet stilstaan bij alle details per beleidsdomein. Als er toch specifieke vragen zijn, dan kunnen de volksvertegenwoordigers zich tot de bevoegde minister wenden.

Ten slotte wijst hij erop dat de gedachtewisseling geen debat is over de begroting of over het stabiliteits- en groeipact, maar wel over het Vlaams Hervormingsprogramma, dat uiteraard 'work in progress' is en dus permanent aangepast wordt.

2. Europees Semester 2019

Vlaanderen werkt van ganser harte mee aan het Europees Semester, de jaarlijkse cyclus van economische en budgettaire beleidscoördinatie binnen de Europese Unie.

Het is heel nauw betrokken bij elke stap van het proces, heeft deelgenomen aan de 'fact-finding mission' en de bilaterale ontmoetingen tussen de Europese diensten en België. Vlaanderen bezorgt de Europese diensten ook telkens uitgebreide informatie.

In het Landverslag 2019 voor België, dat de Europese Commissie op 27 februari 2019 publiceerde, stelt ze dat er voor België geen diepgaande analyse nodig is, zoals in de voorgaande jaren ook niet nodig was.

Het Landverslag is wel een stuk lijviger dan normaal, mede omdat er een extra bijlage is toegevoegd over de investeringsrichtsnoeren voor financiering in het kader van het cohesiebeleid 2021-2027.

De Europese Lenteraad van 21-22 maart 2019 hechtte goedkeuring aan de beleidsprioriteiten van de jaarlijkse groeianalyse en verzoekt de lidstaten deze prioriteiten in hun komende nationale hervormingsprogramma's en stabiliteits- of convergentieprogramma's te verwerken.

Midden april dienen de lidstaten hun nationale hervormingsprogramma's en stabiliteits- en convergentieprogramma's in bij de Europese Commissie.

Op 5 juni publiceert de EC de landenspecifieke aanbevelingen. Eind juni of begin juli neemt de Raad Ecofin de aanbevelingen voor de verschillende landen formeel aan.

3. Landverslag België 2019

3.1. Inleiding

Minister-president Geert Bourgeois waardeert in het bijzonder de intensieve dialoog met de diensten van de EC tijdens het Europees Semester. Overleg tussen de EC en de lidstaten (met inbegrip van Vlaanderen) is een model waarin we verder moeten blijven investeren. Met deze betrokkenheid van het Vlaams Parlement zetten we in België, maar ook in vergelijking met heel wat andere lidstaten in de EU, mee de toon.

3.2. Kalender

Het verdere verloop van de Europeessemesterprocedure gaat als volgt: op dit moment moeten de lidstaten de beleidsprioriteiten die uit de jaarlijkse groeianalyse naar boven zijn gekomen, in hun nationale hervormingsprogramma's of stabiliteits- en convergentieprogramma's verwerken. Midden april dienen ze die programma's ook effectief in, waarop de Europese Commissie op 5 juni voor elke lidstaat landspecifieke aanbevelingen publiceert. Eind juni of begin juli moet de Raad Ecofin die aanbevelingen dan uiteindelijk bekrachtigen.

Vlaanderen waardeert de bijzonder intensieve dialoog die heeft plaatsgevonden met de Europese Commissie. Dat het Vlaams Parlement heel nauw betrokken was, zet bovendien de toon binnen de Europese Unie.

3.3. Regiospecifieke aanbevelingen en statistieken

Vlaanderen heeft sterk ingezet op het opvolgen van het Europees Semester. De duidelijke meerwaarde ervan blijkt trouwens ook uit het feit dat het aantal verwijzingen naar Vlaanderen in het Landverslag nooit hoger is geweest.

De minister-president waardeert het gegeven dat de federale overheid en de gemeenschappen en gewesten opnieuw de mogelijkheid hadden om hun opmerkingen te geven omtrent een ontwerp van Landverslag van de diensten van de EC, vóórdat het definitief Landverslag verscheen.

Bijkomende stappen blijven echter wenselijk. Die Vlaamse betrokkenheid bij het proces heeft de Vlaamse Regering toegelaten om aan te dringen op zoveel mogelijk regiospecifieke aanbevelingen, een aanpak die zijn vruchten heeft afgeworpen: het landrapport 2019 brengt veel meer dan in voorgaande jaren regionale verschillen in kaart.

Het taboe daarrond lijkt dus doorbroken, al hoopt de minister-president wel dat de Europese Commissie in de toekomst nog meer regiospecifieke informatie en maatregelen opneemt, en dat voor alle doelstellingen in het kader van de EU 2020-strategie.

De weergave van regionale verschillen of cijfers is dus geen taboe meer, en dat toont de minister-president aan met enkele duidelijke voorbeelden.

Zo geeft het Landverslag mooi weer dat het Belgische bruto binnenlands product in de periode 2009-2016 met 0,8 procent groeide en splitst het die groei ook mooi uit over de regio's. Het Vlaamse bbp steeg met 1,2 procent (in lijn met het Europees gemiddelde), het Brusselse met 0,2 procent en het Waalse met 0,45 procent.

De werkloosheidsgraad in 2017 lag in Europa (EU28) gemiddeld op 7,6 procent, terwijl die in Vlaanderen op 4,4 procent lag.

Van de Vlaamse jongeren behoort 7,2 procent tot de neet-jongeren. In het Waalse Gewest zijn dat er 11,6 procent en in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest 13,3 procent.

De cijfers inzake jeugdwerkloosheid tonen eveneens grote regionale verschillen aan: in België is gemiddeld 19,3 procent van de 15- tot 24-jarigen werkloos, tegenover een Europees gemiddelde van 16,8 procent. In Vlaanderen gaat het daarentegen maar om 12,8 procent.

In Vlaanderen zijn er ook beduidend minder vroegtijdige schoolverlaters dan in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest: respectievelijk 7,2 en 12,9 procent.

Ten slotte ligt het percentage jongeren dat de basisvaardigheden niet beheerst in de Vlaamse Gemeenschap een stuk lager dan in de Franse Gemeenschap, maar wel nipt hoger dan in de Duitstalige Gemeenschap.

3.4. Vlaanderen komt in het Landverslag regelmatig positief in beeld

Vlaanderen komt dus regelmatig positief in beeld en krijgt op diverse terreinen ook een pluim van de Europese Commissie. Het project inzake uitgaventoetsingen, een pilootproject van Vlaams minister Philippe Muyters inzake de dienstencheques, kreeg bijvoorbeeld heel wat lof.

De Europese Commissie is daarnaast zeer positief over de Vlaamse uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling. In de andere gewesten ligt het publieke onderzoek wellicht onder het EU-gemiddelde.

Ten slotte mag de Vlaamse overheid zichzelf op de borst kloppen voor de hervorming van de gereguleerde beroepen en de afschaffing van de Vestigingswet voor 27 beroepen.

3.5. Vlaams Hervormingsprogramma

De minister-president benadrukt dat Vlaanderen en Schotland de enige Europese regio's zijn die een eigen hervormingsprogramma opstellen hoewel dit niet verplicht is. Dat is dus redelijk uniek.

Het Vlaams Hervormingsprogramma bestaat zoals gewoonlijk uit vijf delen:

- de macro-economische ontwikkelingen in het Vlaamse Gewest;
- de Vlaamse beleidsantwoorden op de drie landspecifieke aanbevelingen en de investeringsuitdagingen van 2018;
- de voortgang inzake de EU 2020-doelstellingen;
- het gebruik van structuurfondsen;
- de institutionele vraagstukken en participatie van belanghebbenden.

De bedoeling is wel dat de bespreking in de commissie Financiën nog tot enkele aanpassingen leidt, zodat er sprake kan zijn van een dynamisch proces.

4. Macro-economische ontwikkelingen in Vlaanderen

Een eerste punt betreft dus de macro-economische toestand in Vlaanderen. De minister-president vindt het belangrijk om aandacht te besteden aan de specifieke Vlaamse economische structuur en de vergelijking met de andere regio's.

De economische groei is daar een eerste aspect van. In 2017 bedroeg die in Vlaanderen 2 procent, wat meer is dan in Wallonië (1,6 procent) en Brussel (0,9 procent) en België (1,7 procent), maar wel onder het gemiddelde lag van de EU-15 en de EU28, respectievelijk 2,2 en 2,4 procent.

Vlaanderen heeft ook een hoog bbp per inwoner: 36.700 KKS tegenover 33.300 KKS in de EU15 en 31.000 KKS in de EU28.

In 2018 lag de arbeidsproductiviteit in Vlaanderen bovendien 29 procent hoger dan in de EU28. Met een investeringsratio van 24,7 procent in 2018 en een O&O-intensiteit van 2,7 procent in 2016 behoort Vlaanderen respectievelijk tot de top drie en de top zes binnen de EU28.

Inzake werkloosheids- en werkzaamheidsgraad kan Vlaanderen eveneens zeer mooie cijfers voorleggen. Slechts 4,4 procent van de Vlaamse actieve bevolking was werkloos in 2017 en maar liefst 73 procent van de Vlaamse 20- tot 64-jarigen was toen aan het werk. In het derde kwartaal van 2018 zou de werkzaamheidsgraad gestegen zijn tot 75,4 procent, waardoor de beoogde doelstelling van 76 procent in 2020 binnen handbereik ligt.

Er is een opvallende stijging bij oudere werkenden (45,9 procent in 2005 naar 60,8 procent in 2017). De kloof met de EU28 wordt stilaan gedicht: in de periode 2005-2016 steeg het aantal oudere werkenden met 13,2 procent in het Vlaamse Gewest tegenover +10,3 procent in de EU28.

Naast de opvallende stijging in het aantal oudere werkenden noteert men ook de forse vooruitgang van de werkzaamheidsgraad bij personen die geboren zijn buiten de EU: voor de jaren 2017 en 2018 werd een forse vooruitgang opgetekend waardoor de kloof met het Europese gemiddelde een stuk kleiner werd. Vlaanderen scoort voor 2017 56 procent, terwijl Wallonië 48,9 procent, Brussel 52 procent, de EU15 62,8 procent en de EU28 63 procent scoren. Recentste cijfer voor Vlaanderen is het derde kwartaal 2018: 61,1 procent.

De Vlaamse uitvoer ten slotte is excellent. Die steeg in 2017 nog met 5 procent, waardoor Vlaanderen nu 83 procent van de Belgische export voor zijn rekening neemt. Hoogtechnologische uitvoer was in Vlaanderen trouwens goed voor 9,9 procent van het bbp (EU28 4,9 procent).

In 2018 investeerden buitenlandse bedrijven een recordbedrag van 4,24 miljard euro in Vlaanderen en werden er op die manier 5339 directe jobs gecreëerd.

5. Maatregelen in het kader van de grote economische uitdagingen

Een tweede punt binnen het ontwerp van Vlaams Hervormingsprogramma behandelt de Vlaamse beleidsantwoorden op de drie landspecifieke aanbevelingen en de investeringsuitdagingen van 2018. Minister-president Bourgeois herhaalt dat het daarbij niet gaat om een exhaustief of budgettair overzicht van alle beleidsmaatregelen noch om een monitoring ervan.

5.1. LSA1: Overheidsfinanciën

De eerste landspecifieke aanbeveling voor België in 2018 ging over de overheidsfinanciën. Daarover deelt de minister-president mee dat Vlaanderen voor de derde keer op rij een begroting in structureel evenwicht voorlegt en werkt aan de introductie van een prestatie-geïnformeerde begroting en van uitgavenevaluatie (spending reviews) in het begrotingsproces.

5.2. LSA2: Arbeidsmarkt/onderwijs en vorming

Op het vlak van werk, onderwijs en vorming, waar de tweede landspecifieke aanbeveling naar verwees, blijft Vlaanderen maatregelen treffen om de werkzaamheidsgraad te doen stijgen. Van belang daarbij zijn onder andere de activeringsmaatregelen, die nu op kruissnelheid zijn, en de maatregelen om kwetsbare groepen uit de werkloosheid te halen en naar werk te leiden.

Anderstalige nieuwkomers raken in Vlaanderen ook sneller aan werk. Na twee jaar is 45 procent al aan het werk, tegenover 27 procent in Duitsland, 19 procent in Zweden en 32 procent in Denemarken. Dat kan uiteraard nog beter, maar Vlaanderen behoort wel al tot de Europese top.

Voor personen met een arbeidshandicap of met medische, psychische, psychiatrische of sociale problemen is het Collectief Maatwerk van start gegaan.

Verder zijn er ook maatregelen getroffen rond de combinatie arbeid-gezin, de werknemersmobiliteit (in januari 2019 ging een nieuw beleid rond het aantrekken en behouden van buitenlands talent van start), het duaal leren, opleidingsincentives en erkenning van competenties, het STEM-onderwijs, de kansengelijkheid in het onderwijs en de versterking van de lerarenopleiding.

5.3. LSA3: Stimuleren ondernemerschap, vergroten concurrentie in dienstensector, aangaan mobiliteitsuitdagingen

Inzake ondernemerschap, concurrentie in de dienstensector en mobiliteitsuitdagingen, het onderwerp van de derde landspecifieke aanbeveling, verwijst de minister-president opnieuw naar de afschaffing van de Vestigingswet voor 27 beroepen en vermeldt hij ook het decreet betreffende het integraal handelsvestigingsbeleid en de vereenvoudigde toegang tot het Vlaams Agentschap Innoveren en Ondernemen.

Rond mobiliteit is het noemenswaardig dat Vlaanderen in de periode 2014-2019 33 procent meer heeft geïnvesteerd in vlotter en veiliger verkeer dan in de periode 2009-2014: 9,7 miljard euro tegenover 7,3 miljard euro. In het Geïntegreerde Investeringsplan is er voor 2019 trouwens een recordbedrag van ruim 2 miljard euro voorzien voor de entiteiten binnen Mobiliteit en Openbare Werken. Die cijfers houden trouwens nog geen rekening met de grote uitgaven die er nog zitten aan te komen, met name de Brusselse ring en de Oosterweelverbinding.

Voor alle vormen van vervoer heeft de Vlaamse Regering ook de onderhouds- en investeringsbudgetten fors opgeschroefd in vergelijking met de vorige regeerperiode, respectievelijk met 19 en 40 procent. De regering zet daarnaast permanent in op een vergroening en verduurzaming van mobiliteit en vervoer.

5.4. Inspelen op de investeringsuitdagingen

In het ontwerp van Vlaams Hervormingsprogramma heeft Vlaanderen extra aandacht besteed aan de investeringsdimensie in het Europees Semester 2019.

Het heeft specifiek ingezet op vijf prioriteitsdomeinen: mobiliteit en openbare werken, scholenbouw, sociale huisvesting, economie en O&O en welzijnsinfrastructuur. Ook speelde Vlaanderen goed in op het Europees Fonds voor Strategische Investerings (EFSI).

Specifiek voor O&O en de investeringsuitdagingen binnen dat domein, benadrukt de minister-president dat Vlaanderen in 2016 2,7 procent van het bbp investeerde in onderzoek, ontwikkeling en innovatie en dat het in 2020 de doelstelling van 3 procent hoogstwaarschijnlijk zal halen, gezien de budgettaire inspanningen van – onder andere – minister Philippe Muyters waardoor in het budget 2019 er recurrent een half miljard euro meer overheidsbudget is dan in 2014. Voor verdere details kunnen de volksvertegenwoordigers zich tot minister Philippe Muyters richten.

Wat de investeringen in energietransitie betreft, vestigt hij vervolgens de aandacht op de tien grote proefprojecten met batterijen, die eind 2018 van start zijn gegaan, en twee grootschalige zonneprojecten.

Rond de investeringsuitdagingen in de koolstofarme en circulaire economie en in betaalbare en energiezuinige woningbouw treedt de minister-president dan weer niet in detail, maar inzake scholenbouw stipt hij wel de grote inhaalbeweging aan om schoolgebouwen te vernieuwen en moderniseren.

Investerings in welzijnsinfrastructuur zijn bovendien met 500 miljoen euro gestegen in de huidige legislatuur en voor sociale huisvesting werd een recordbedrag vrijgemaakt (4 miljard in deze regeerperiode).

5.5. EU 2020-doelstellingen werkzaamheidsgraad

5.5.1. *Inleiding*

Na de bespreking van de investeringsuitdaging stapt de minister-president over op het derde punt van het ontwerp van Vlaams Hervormingsprogramma, met name de vooruitgang in de EU 2020-doelstelling. Daarbij belicht hij zowel de positieve evoluties als de domeinen waar Vlaanderen nog een tandje bij moet steken. Indien mogelijk wordt ook de vergelijking met de EU28 gemaakt om wat extra perspectief te bieden.

Zoals eerder vermeld heeft er zich een merkbare stijging voorgedaan van de Vlaamse werkzaamheidsgraad, tot een verwachte 75,4 procent in het derde kwartaal van 2018, op een steenworp van de beoogde doelstelling van 76 procent in 2020.

5.5.2. *EU 2020-doelstellingen werkzaamheid kansengroepen*

Ook binnen de kansengroepen is de werkzaamheidsgraad significant gestegen.

Voor de leeftijdsklasse 55-64 jaar is die van 44 procent in 2014 naar 52 procent in 2018 gestegen, waardoor de 2020-doelstelling van 50 procent al gehaald is.

Met een werkzaamheidsgraad van 61 procent in 2018 voor personen geboren buiten de EU zit Vlaanderen nog onder de beoogde doelstelling van 64 procent, maar gaat het wel de goede richting uit.

Voor personen met een arbeidshandicap kende de werkzaamheidsgraad tussen 2014 en 2018 dan weer een sterke stijging, van 43 tot 48 procent, en is de doelstelling van 43 procent dus meer dan bereikt.

5.6. EU 2020-doelstellingen onderwijs

5.6.1. *Vroegtijdige schoolverlaters*

Wat het percentage vroegtijdige schoolverlaters betreft, neemt Vlaanderen met een notering van 7,2 procent op Europees vlak een negende plaats in en blijft zo mooi onder de Europese doelstelling van 10 procent, maar wel nog een stuk boven de Vlaamse doelstelling van 5,2 procent.

5.6.2. *30- tot 34-jarigen met een diploma hoger onderwijs*

Ook inzake het aandeel 30- tot 34-jarigen met een diploma hoger onderwijs heeft Vlaanderen met 46,4 procent de Europese doelstelling van 40 procent ruimschoots gehaald. De eigen doelstelling van 47,8 procent ligt op dit vlak binnen handbereik.

5.6.3. *O&O-intensiteit*

Zoals eerder vermeld behoort Vlaanderen dankzij een O&O-intensiteit van 2,7 procent tot de zes sterkste landen op het vlak van O&O. Enkel de Scandinavische landen, Duitsland en Oostenrijk gaan Vlaanderen vooraf. Het cijfer dat Vlaanderen kan voorleggen is een forse vooruitgang ten opzichte van 2010, toen de O&O-intensiteit slechts 2,21 procent bedroeg. Dat is te danken aan de vele bijkomende budgetten die zijn vrijgemaakt.

Minister-president Geert Bourgeois wijst erop dat de volgende Vlaamse Regering niet op haar lauweren mag rusten en zelfs naar 3,5 procent moet proberen te gaan. Onderzoek, ontwikkeling en innovatie bieden immers de beste garantie voor de Vlaamse economie.

5.7. EU 2020-doelstellingen klimaat en energie

Terwijl al het voorgaande vooral een positief verhaal schetst, is de stand van zaken inzake klimaat en energie minder rooskleurig. Vlaanderen doet het ondanks een lichte vooruitgang niet zo goed in vergelijking met andere EU-lidstaten en moet dus een tandje bij steken.

Wat de niet-ETS-broeikasgasemissies betreft, moet inleidend aangegeven worden dat binnen België de nationale broeikasgasemissiereductiedoelstelling is verdeeld over de federale overheid en de drie gewesten. Vlaanderen zit op schema om de doelstelling te halen – 15,7 procent minder uit te stoten in 2020 dan in 2005 – maar het primair energieverbruik is nagenoeg onveranderd gebleven in 2016 en 2017 en ligt weer op het niveau van 2013.

Inzake hernieuwbare energie zijn er wel vorderingen te zien, maar is er ook ruimte voor verbetering.

De Vlaamse Regering heeft met het ontwerp van Vlaams Energieplan 2021-2030 en het ontwerp van Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 belangrijke stappen gezet. Het resultaat daarvan is dat er meerdere langetermijndoelstellingen zijn vastgelegd, waaronder:

- de strenge normen voor nieuwbouwwoningen en bestaande woningen die tegen 2050 gemiddeld even energiezuinig zijn als de huidige energetisch performante nieuwbouw;
- de vereiste dat niet-woongebouwen tegen 2050 klimaatneutraal moeten zijn;
- het plan om het aandeel groene stroom tot 40 procent te laten toenemen tegen 2030 en tot 100 procent – op Belgisch niveau – tegen 2050;

- de vereiste om de relatieve energie-efficiëntie in de industrie met 10 procent (ten opzichte van 2020) te verhogen tegen 2030.

Vlaanderen neemt dus concrete maatregelen voor de volgende drie EU 2020-doelstellingen:

- de uitstoot van broeikasgassen moet met 20 procent worden verminderd ten opzichte van 1990;
- de energie-efficiëntie moet met 20 procent worden verhoogd;
- 20 procent van de energie moet op duurzame wijze worden opgewekt.

5.8. EU 2020-doelstellingen: armoede en sociale uitsluiting

De minister-president staat vervolgens stil bij de EU 2020-doelstelling inzake armoede en sociale uitsluiting.

Op Europees vlak is er inzake armoede en sociale uitsluiting een samengestelde indicator, die uit drie subindicatoren bestaat: financieel armoederisico, ernstige materiële deprivatie en zeer lage werkintensiteit.

9,8 procent van de Vlamingen leeft in een gezin met een inkomen dat lager ligt dan 60 procent van de mediaan en leeft dus onder de armoederisicodrempel. Dat is het op één na laagste cijfer binnen de hele EU.

2 procent van de Vlamingen leeft in een situatie van ernstige materiële deprivatie, wat opnieuw veel lager ligt dan het Europese gemiddelde van 6,6 procent.

In 8,5 procent van de Vlaamse gezinnen is er ten slotte een zeer lage werkintensiteit, wat net onder het Europese gemiddelde van 9,5 procent ligt. Voor die drie subindicatoren liggen de cijfers in Wallonië en Brussel trouwens telkens twee tot drie keer hoger.

Als je de drie subindicatoren samenneemt, dan krijg je de samengestelde indicator voor personen in armoede of sociale uitsluiting. Voor Vlaanderen bedroeg die in 2012 nog 16 procent. In 2017 was dat cijfer al gedaald tot 13,5 procent, wat volgens minister-president Bourgeois wijst op een duidelijke daling in de huidige regeerperiode.

Ook voor kinderen met een gestandaardiseerd beschikbaar huishoudinkomen onder de armoederisicodrempel na sociale transfers, is er tussen 2014 en 2017 een forse daling te merken: van 13,6 procent naar 10,3 procent. Dat cijfer kan de komende jaren enkel verder dalen, mede dankzij de nieuwe kinderbijslagregeling die in januari in werking is getreden en die forse sociale toelagen toekent aan gezinnen met een lager inkomen.

Een laatste punt binnen de doelstelling rond armoede en sociale uitsluiting betreft het sociaal scorebord van de EU, de sociale dimensie van het Europees Semester. Via veertien kernindicatoren worden daarop bepaalde prestaties en trends gemonitord binnen drie algemene themagebieden: gelijke kansen en toegang tot de arbeidsmarkt, dynamische arbeidsmarkten en billijke arbeidsomstandigheden, en overheidssteun/sociale bescherming en integratie.

Het sociaal scorebord (op pagina 46 van het Landverslag) voor België toont aan dat België goed presteert op een aantal indicatoren, maar ook dat niet alle pijnpunten al verholpen zijn.

De EU-lidstaten zijn niet verplicht zelf een sociaal scorebord op te stellen en dat op te nemen in hun nationale hervormingsprogramma's. Toch heeft de Vlaamse

Regering het scorebord vertaald naar Vlaanderen en heeft het dat Vlaams sociaal scorebord ook opgenomen in het ontwerp van Vlaams Hervormingsprogramma. De sociale dimensie van het Europees Semester is immers belangrijk.

Vlaanderen blijft zich op die manier bovendien benchmarken en maakt regionale verschillen ook meetbaar: voor bepaalde indicatoren neemt Vlaanderen niet alleen de eerste plaats in binnen België, maar behoort het ook tot de Europese top.

6. Structuurfondsen en betrokkenheid van de belanghebbenden

Met die opmerking sluit de minister-president het luik over de EU 2020-doelstellingen af en stapt hij over op het luik over de structuurfondsen en het luik over de participatie van belanghebbenden. Daarbij vermeldt hij in de eerste plaats dat Vlaanderen alles in het werk stelt om het draagvlak voor het Europees Semester te versterken. Niet alleen wordt het proces structureel ingebed in de werking van de Vlaamse overheid, via het Voorzitterscollege, maar er is ook een grote betrokkenheid van vleva-leden, van het Vlaams Parlement – zoals eerder vermeld – en van het VESOC.

Vlaanderen heeft ook een grote inbreng in het Nationaal Hervormingsprogramma. Zo worden de Vlaamse maatregelen in de basishoofdstukken van het Nationaal Hervormingsprogramma opgenomen en wordt het Vlaams Hervormingsprogramma integraal als bijlage toegevoegd.

Daar houdt het echter niet op, want Vlaanderen zorgt er ook voor dat zijn programma zichtbaar is binnen de EU. Het Vlaams Hervormingsprogramma wordt telkens rechtstreeks bezorgd aan de voorzitters van de Europese Commissie, de Europese Raad, het Europees Parlement, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's. Bij die laatste instelling is Vlaanderen uiteraard ook zelf sterk betrokken.

7. Conclusie

Ter conclusie stelt minister-president Bourgeois dat Vlaanderen de vruchten mag plukken van een goed en doordacht beleid. Met het ontwerp van Vlaams Hervormingsprogramma heeft het gewerkt aan een draagvlak en aan zichtbaarheid, zowel binnen Vlaanderen als richting de EU. Voor de diensten van de Europese Commissie is Vlaanderen daarmee ook een betrouwbare partner gebleken.

Op heel wat indicatoren scoort Vlaanderen goed of zelfs zeer goed. In het kader van de EU 2020-doelstelling haalt de regio een topscore inzake armoede, O&O, vroegtijdige schoolverlaters en het aandeel van de bevolking met een diploma hoger onderwijs.

Inzake werkzaamheidsgraad bekleedt Vlaanderen dan weer de vijftiende plaats, wat weliswaar een vooruitgang is, maar uiteraard een stuk beter kan. Hij kijkt daarvoor naar de Scandinavische landen en Nederland die 80 procent of meer scoren.

Enkel wat betreft klimaat- en energiedoelstellingen is het beeld eerder negatief en is er nog heel wat werk aan de winkel. Er zijn dus zeker nog uitdagingen, maar op heel wat vlakken wordt vooruitgang geboekt dankzij het beleid.

Als afsluiter deelt de minister-president nog mee dat de opmerkingen die het parlement en het VESOC formuleren op het ontwerp, zullen worden opgenomen in het definitieve Vlaams Hervormingsprogramma, alvorens de Vlaamse Regering

het op 5 april goedkeurt. Daarna wordt het programma als bijlage aan het Nationaal Hervormingsprogramma toegevoegd en zal de Vlaamse Regering het ook rechtstreeks bezorgen aan de voorzitters van bovengenoemde instellingen.

II. Debat

1. Tussenkomst van Jan Bertels

1.1. Inleiding

Jan Bertels bedankt de minister-president voor het degelijke overzicht van het VHP.

Het is goed dat de betrokkenheid van de Vlaamse overheid bij het Europees Semester wordt beklemtoond en dat het Vlaams Parlement als volwaardige partner wordt aanzien. Dat is een correcte attitude, die ook in de toekomst behouden moet blijven.

1.2. Vlaanderen is een rijke regio

Wat de macro-economische ontwikkelingen betreft, is het duidelijk dat Vlaanderen een rijke regio is. Veel indicatoren en factoren tonen dat aan en dat mag dus tot tevredenheid stemmen. Er moet evenwel aandacht zijn voor de aangekondigde groeivertragingen en de gevolgen van een mogelijke harde brexit. Zo'n harde brexit zou bijvoorbeeld een weerslag kunnen hebben op de Vlaamse farmaceutische industrie. Dat is dus een aandachtspunt.

1.3. Niet iedereen deelt in gevolgen van goede macro-economische cijfers

Er mag trouwens niet alleen aandacht zijn voor macro-economische indicatoren zoals het bbp, maar ook voor zaken als het bruto nationaal geluk, welzijn en micro-economische indicatoren. Het beschikbare inkomen op macroniveau vertelt namelijk niet alles. Niet iedereen deelt bijvoorbeeld in de positieve evoluties waar de macro-economische cijfers wel op doelen.

1.4. Werkzaamheidsgraad versus werkbaarheidsgraad

Ondanks de toenemende werkzaamheidsgraad zijn er ook nog extra maatregelen nodig om de drie klassieke kansengroepen, met name de mensen geboren buiten de EU, laaggeschoolden en mensen met een handicap, nog meer in het positieve verhaal te betrekken.

Naast de werkzaamheidsgraad is ook de werkbaarheidsgraad een belangrijke graadmeter. Slechts 51 procent van de Vlamingen vindt zijn of haar werk immers werkbaar. Een op twee ervaart dus werkstress en dat is een probleem waar zeker ook aandacht naartoe moet gaan.

1.5. Introductie van een investeringsnorm

Wat de landspecifieke aanbevelingen voor België betreft, vraagt Jan Bertels zich af of er gewerkt wordt aan de introductie van een investeringsnorm. Verschillende volksvertegenwoordigers hebben daar al voorstellen rond ingediend of zijn daaraan aan het werken, dus zou het goed zijn om te weten hoe de Vlaamse Regering daartegenover staat.

1.6. Nog een heleboel uitdagingen

Inzake ondernemerschap en mobiliteit beaamt Jan Bertels dat er nog een aantal uitdagingen zijn, vooral met betrekking tot doorstroming.

Uitdagingen zijn er ook zeker op het vlak van het klimaat en de energietransitie en -efficiëntie, maar dat kwam voldoende duidelijk naar voren in de uiteenzetting van de minister-president.

1.7. Armoede en sociale uitsluiting

Vlaanderen heeft in het kader van de EU 2020-doelstellingen nog een hele weg af te leggen op het vlak van armoede en uitsluiting, ook al doet Vlaanderen het goed ten opzichte van andere landen. De vergelijking met Europese landen mag Vlaanderen niet op zijn lauweren doen rusten.

1.8. Belang van de sociale dimensie van het Europees Semester

Jan Bertels vindt het zeer positief dat er zoveel aandacht gaat naar de sociale dimensie van het Europees Semester, wat zich onder meer vertaalt in het Vlaams sociaal scorebord. Dat is een goede zaak waarvoor de Vlaamse Regering zich terecht op de borst mag kloppen.

1.9. Meer regionaal opgesplitste indicatoren

De sp.a-fractie vindt het eveneens positief dat de Europese Commissie meer dan vroeger regionale verschillen in kaart brengt. Zo komt Vlaanderen duidelijker in beeld. Hopelijk kan die evolutie zich in de toekomst voortzetten.

2. Tussenkoms van Matthias Diependaele

2.1. Vlaanderen is inderdaad een rijke regio

Matthias Diependaele bevestigt dat Vlaanderen een rijke regio is, maar dat het zeker aandacht moet blijven besteden aan armoede en sociale uitsluiting. Vlaanderen moet niet alleen tot de top willen behoren, maar moet die ook willen aanvoeren. Het landrapport bewijst dat de Vlaamse Regering echt goed werk geleverd heeft. De meerderheid heeft de goede economische omstandigheden correct gebruikt om Vlaanderen erop vooruit te helpen.

2.2. Belang van de regionaal opgesplitste indicatoren

In het kader van de structurele betrokkenheid van het parlement formuleert Matthias Diependaele een paar kleine opmerkingen. Eerst en vooral verheugt het hem dat de Europese Commissie haar cijfermateriaal veel meer heeft opgesplitst naar regio. Vlaanderen was daar al zeer lang vragende partij voor en heeft daar heel hard op moeten aandringen. Voor Europa is zo'n regionale opsplitsing niet altijd even evident, terwijl dat wel noodzakelijk is om de effecten van beleidsmaatregelen te meten.

2.3. Toenemende inspanningen voor O&O

Ten tweede is de O&O-intensiteit in Vlaanderen zeer positief. Inzetten op O&O was een heel bewuste keuze van de meerderheid aan het begin van de legislatuur en daar plukt Vlaanderen duidelijk de vruchten van. Een half miljard euro meer investeren was niet eenvoudig en heeft wel wat voeten in de aarde gehad, maar de vastberadenheid van de Vlaamse Regering is niet zonder resultaat geweest.

2.4. Vroegtijdige schoolverlaters

Wat vroegtijdige schoolverlaters betreft, werpt Matthias Diependaele op dat het cijfer uit de toelichting waarschijnlijk een negatiever beeld schetst dan de realiteit, omdat de effecten van het duaal leren nog niet bekend zijn. Aangezien duaal leren een antwoord moet bieden op het probleem van vroegtijdige schoolverlaters, is het te vroeg om nu al te zeggen dat Vlaanderen daar niet bijster goed op scoort. Pas in september zullen de eerste resultaten bekend zijn.

2.5. Introductie van een investeringsnorm

Een laatste punt betreft investeringen. Vlaanderen zit weliswaar op de goede weg, maar mag zeker nog een tandje bij steken. Er mag bovendien een investeringsnorm komen, maar daar moet dan wel een politiek akkoord rond bestaan. Wat Matthias Diependaele wel ironisch vindt, is dat de Europese Commissie enerzijds wil dat er meer investeringen komen, maar daar tegelijkertijd niet voldoende financiële marge voor toelaat. Komt daar nog verandering in?

3. Tussenkoms van Maurice Helsen

3.1. Inleiding

Maurice Helsen bedankt de minister-president eveneens voor de heldere toelichting en sluit zich aan bij de opmerking van Matthias Diependaele dat er degelijk werk geleverd is.

3.2. Investerings in zake O&O

Voor de CD&V-fractie is een O&O-intensiteit van 3 procent ook een streefdoel en daar moet zeker op ingezet worden.

3.3. EFSI of Junckerfonds

Maurice Helsen heeft wel een vraag over het EFSI, ook wel het Junckerfonds genaamd. Vlaanderen draagt 1,49 procent van zijn bbp bij aan de werking van de EU. Aangezien er in het Junckerfonds meer dan 300 miljard euro aan middelen zit, zou Vlaanderen aanspraak moeten kunnen maken op ongeveer 4,5 miljard euro. Het krijgt echter slechts 600 à 700 miljoen euro. Dat is vrij weinig gezien de Vlaamse bijdrage aan de werking van de EU. Moet Vlaanderen daar niet meer uit kunnen halen? Op welke manier faciliteert de overheid de Vlaamse bedrijven daarin? Gebeurt dat überhaupt? België stond in 2018 op de elfde plaats wat dat fonds betreft. Scoort Vlaanderen goed in die ranking?

4. Repliek van minister-president Geert Bourgeois

4.1. Vlaanderen is een rijke regio maar staat voor uitdagingen

Minister-president *Geert Bourgeois* bedankt de sprekers voor hun opmerkingen en vragen.

Vlaanderen is inderdaad een rijke regio, en dat moet behouden blijven. Gezien de uitdagingen, waaronder een mogelijke harde brexit, de huidige geopolitieke verschuivingen, de protectionistische ommekeer in sommige landen en de voorspelde groeivertraging, zal dat voor een open economie als Vlaanderen geen eenvoudige klus worden. Om die reden moet Vlaanderen er alles aan doen om de economie te vernieuwen, mensen goed op te leiden en zoveel mogelijk mensen aan het werk te krijgen en houden.

4.2. Bruto nationaal geluk en werkbaar werk

Het bruto nationaal geluk en werkbaar werk waar Jan Bertels naar verwees, zijn uiteraard belangrijk, al moeten mensen ook proberen om werk als een deel van het geluk te gaan zien en niet enkel als werk, omdat het nu eenmaal een inherent deel is van het leven. Dat is natuurlijk niet altijd even evident voor elke beroepsgroep, maar heel wat bedrijven investeren daar wel in. Sommige bedrijven creëren een community, organiseren activiteiten of stellen een fitnesszaal ter beschikking van de werknemers. Zo maken ze werk van werkbaar werk. De sociale partners en de Vlaamse overheid hebben rond dat thema ook een actieplan met 34 punten goedgekeurd.

Het aandeel mensen dat stress ervaart of zijn of haar werk te zwaar vindt, ligt inderdaad hoog, maar dergelijke ervaringen zijn ook wel een subjectief gegeven. Er bestaat bijvoorbeeld zoiets als gezonde stress; je moet gewoon de grens kennen tussen gezonde en onhoudbare stress. Iedereen heeft een beetje nood aan de eerste vorm om goed te presteren. En voor de mensen die echt onhoudbare stress ervaren, moet het actieplan in de toekomst soelaas bieden.

4.3. Beschikbaar netto-inkomen en inkomensongelijkheid

Wat het beschikbaar netto-inkomen betreft, een andere opmerking van Jan Bertels, wil de minister-president kwijt dat de inkomens- en vermogensongelijkheid stabiel en onder het EU-gemiddelde blijven. In 2017 was het inkomen van de 20 procent grootste verdieners in België 3,8 keer zo hoog als het inkomen van de 20 procent slechtste verdieners, terwijl de factor binnen de EU gemiddeld 5,1 is. Vooral de belastingen en het uitkeringsstelsel hebben een grote invloed op de vermindering van de inkomensongelijkheid, waardoor het vermogen in België relatief gelijkmatig verdeeld is. Voor Vlaanderen zijn er geen aparte cijfers bekend, maar de minister-president is ervan overtuigd dat Vlaanderen ook op dat vlak goed scoort.

4.4. Introductie van een investeringsnorm

Om een investeringsnorm, waar zowel Jan Bertels als Matthias Diependaele het over hadden, te kunnen invoeren, merkt minister-president Bourgeois op dat er eerst exacte cijfers beschikbaar moeten zijn rond het percentage publieke investeringen in België. En die cijfers zijn er gewoon nog niet.

Een reden daarvoor is dat het niet mogelijk is om bepaalde belangrijke gegevens uit de beleids- en beheerscycli van de steden en gemeenten te halen. Cijfers over intergemeentelijke samenwerkingsverbanden vind je bijvoorbeeld niet in dat instrument terug, terwijl dergelijke verbanden wel instaan voor een significant deel van de publieke investeringen. Die cijfers moeten nu uit de jaarrekeningen gehaald worden, en dat is een monnikenwerk voor de Studiedienst van de Vlaamse Regering, omdat de dienst niet kan buigen op statistieken of op cijfers van de Nationale Bank en het Planbureau.

De subsidies die Vlaanderen geeft, komen daarnaast ook soms terecht in de jaarrekening van de steden en gemeenten. Om een goede basis te hebben voor de invoering van een investeringsnorm, moet worden vermeden dat die subsidies dubbel geteld worden. Ook dat moet de studiedienst op dit moment nog uitklaren. De norm zal dan ook een opgave worden voor de volgende regering, maar dat betekent zeker niet dat er nu al niet meer geïnvesteerd kan worden. De minister-president schat bovendien dat publieke investeringen nu al meer dan 3 procent van het bbp bedragen.

Sinds 2017 stijgen de lopende uitgaven minder snel dan de publieke investeringen, wat een ommekeer inhoudt ten opzichte van het gevoerde beleid sinds de jaren 90. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat het steeds uitdagender wordt om een bepaald investeringspercentage aan te houden als het bbp blijft stijgen. In absolute cijfers kunnen de investeringen wel toenemen, maar dat weerspiegelt zich niet noodzakelijk in de relatieve cijfers.

Werken met een investeringsnorm in de Vlaamse context zal tevens niet zo evident zijn, aangezien de Vlaamse begroting in zeer grote mate een loonbegroting is. Onderwijs en Welzijn zijn de twee grootste kostenposten in de Vlaamse begroting en het gaat vooral om loonkosten. Dat gezegd zijnde, wil de minister-president zeer graag verder werken aan een politiek akkoord rond een mogelijke investeringsnorm.

4.5. Flexibiliteitsclausule inzake investeringen

Wat de investeringsmarge betreft die door de Europese begrotingsregels zeer beperkt blijft en waar Matthias Diependaele naar vroeg, lopen de onderhandelingen met de Europese Commissie nog steeds. Vlaanderen hoopt op een mogelijke toepassing van de flexibiliteitsclausule, wat Vlaanderen – en uiteindelijk België – zou toelaten om de kosten voor de Oosterweelverbinding buiten de begroting te houden, geen overbodige luxe gezien de impact die het project zou hebben op de begroting. Binnen de EU gaan er trouwens stemmen op om investeringen via afschrijvingen over meerdere jaren te begroten, een optie waar de minister-president al sinds 2009 voor pleit, maar die er volgens hem waarschijnlijk niet zal komen, omdat de budgettaire orthodoxie zeer gevoelig ligt binnen de EU en dan vooral binnen de noordelijke landen. De flexibiliteitsclausule kan voor urgente investeringen wel een ad-hocoplossing bieden.

4.6. Vroegtijdige schoolverlaters

Aangaande de vroegtijdige schoolverlaters bevestigt de minister-president dat de effecten van het duaal leren nog niet bekend zijn en dat het percentage vroegtijdige schoolverlaters waarschijnlijk lager zal liggen dan hij in zijn uiteenzetting stelde.

4.7. Inspanningen inzake O&O

Hij apprecieert ook de waardering van de vraagstellers voor de inspanningen rond O&O en herhaalt dat Vlaanderen niet mag besparen op innovatie. Zelfs als Vlaanderen echter de norm van 3 procent haalt, is het werk nog niet af en moeten de volgende regeringen daarop blijven inzetten. De inspanningen hebben effect gehad op hoogtechnologische uitvoer en op de tewerkstelling. Vooral voor tewerkstelling is het nodig om te blijven investeren in O&O, omdat het vaststaat dat er door de digitalisering bepaalde types jobs zullen verdwijnen. In dat opzicht moet Vlaanderen ook meer inzetten op levenslang leren, want daar scoort het momenteel niet goed op. Idealiter kunnen mensen via opleidingen ook evolueren naar werkbaar werk en gebeurt dat eventueel in een systeem van duaal leren. Zo sla je immers meerdere vliegen in één klap. Kortom, O&O en onderwijs zijn cruciaal om een moderne economie op te bouwen met hoogopgeleide en vooral correct opgeleide mensen, om investeringen aan te trekken en om buitenlandse bedrijven een goed en modern ecosysteem te kunnen blijven bieden.

4.8. EFSI of Junckerfonds

Wat betreft de vraag over het EFSI en het Vlaamse aandeel daarin, raadt de minister-president Maurice Helsen aan om zich tot minister Muyters te wenden.

Hij wil wel meegeven dat hij in Vlaanderen geen tekort ziet aan middelen uit dat fonds, iets wat hij ook al herhaaldelijk aan de Europese Commissie heeft meegedeeld. Voor investeringen met een iets hoger risico zou het Junckerfonds wel meer ingezet kunnen en moeten worden, maar dat geldt voor de volledige EU. Daarnaast wordt het Junckerfonds nu te weinig aangesproken voor grensoverschrijdende projecten.

Doe- en durfbedrijf PMV biedt in Vlaanderen een zeer goede katalysator voor investeringen en is daar ook zeer goed voor uitgerust. Veel politici merken op dat ook banken meer kredieten zouden moeten verstrekken, maar eigenlijk is er helemaal geen tekort aan goedkope kredieten in Vlaanderen. Als Europa echt toegevoegde waarde wil creëren, dan moet het zich concentreren op investeringen met een groter inherent risico of grensoverschrijdende projecten gaan ondersteunen.

III. Dankwoord van de commissievoorzitter

Na die laatste opmerking rondt *Paul Van Miert* de vergadering af en richt hij nog een speciaal woord van dank aan de minister-president, die voor de laatste keer in zijn carrière deelneemt aan een vergadering van de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting.

Paul VAN MIERT,
voorzitter

Paul CORDY,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

bbp	bruto binnenlands product
EC	Europese Commissie
Ecofin	Raad van Ministers van Economische Zaken en Financiën (van de Europese Unie)
EFSI	European Fund for Strategic Investments
ETS	emissions trading scheme
EU	Europese Unie
EU 2020	Langetermijnstrategie van de EU, vastgelegd tijdens de Raad van 17 juni 2010
KKS	koopkrachtstandaard
LSA	landenspecifieke aanbeveling
neet	not in education, employment or training
O&O	onderzoek en ontwikkeling
PMV	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
VESOC	Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité
VHP	Vlaams Hervormingsprogramma
vleva	Vlaams-Europees Verbindingsagentschap